

de **SCHRIJF**dokter

Beste lezer, van harte welkom!

Wat fijn dat je de moeite hebt genomen om te kijken naar mijn nieuwe e-book. In 100 korte blogs geef ik je een duidelijke en vooral eenvoudige uitleg over de taalproblemen die ik in de afgelopen tien jaar het vaakst ben tegengekomen.

Na vandaag – en misschien ben ik nu iets te enthousiast 😊 – ben jij klaar met al die vervelende taalkwesties. Om je vast nieuwsgierig te maken, drie van deze kwesties kom ik in mijn onderneming dagelijks tegen:

1. Mag ik *dankjewel* helemaal aan elkaar schrijven
2. Schrijf ik *je wordt* nou met een d of een t
3. Wat is juist: *je wilt* of *je wil*

Let op!

Als je besluit het e-book te downloaden, open het bestand dan in Acrobat Reader. Waarom? In het e-book zitten links verborgen. Dat wil zeggen: als je in de inhoudsopgave klikt op een bepaald hoofdstuk, dan schiet het gedownloadte pdf-bestand direct naar het juiste hoofdstuk. Je hoeft dus niet naar bijvoorbeeld pagina 98 te scrollen. Wel zo handig! Je komt dus meteen uit bij het juiste hoofdstuk. Met het programma Acrobat Reader werkt dit altijd perfect.

Eerste 5 hoofdstukken in deze preview zijn clickable

Mocht je problemen hebben met de download of werkt het e-book niet goed op jouw pc, geen probleem! Laat me via de mail info@deschrijfdokter.com weten wat het probleem is en ik help je binnen 24 uur. Of bel me op 06 – 14 87 45 86.

Veel plezier ermee!

Groet, Peter Kanters – De Schrijfdokter

'T KOFCHIP
TEN ALLE TIJDEN OF TE ALLEN TIJDE
HUN OF HEN
IRRITEREN OF ERGEREN
TUSSEN-N
KOMMA
WIFI OF WI-FI
GEBEURT OF GEBEURD
ERVAN OF ER VAN
NAAR OF NA AANLEIDING VAN
VINDT U OF VIND U
AANHALINGSTEKENS
SOWIESO OF ZOWIEZO
VERWIJSWOORDEN
WAT EN DAT
EEN AANTAL GAAN / GAAT
U HEBT OF U HEEFT
GETALLEN IN LETTERS OF CIJFERS
ZO EVEN OF ZO-EVEN
YOGAËN VERVOEGEN
WAAROP OF OP WIE
OOSTEN OF OOSTEN
VANALLES OF VAN ALLES
UITWEIDEN OF UITWIJDEN
TREMA OF UMLAUT
UPGRADEN VERVOEGEN
TE KORT OF TEKORT
BLIJKBAAR OF SCHIJNBAAR
SINT-JUTTEMIS
BANG VOOR OF BANG VAN
CHEF KOK OF CHEF-KOK
BANDNAAM
CAFEETJE OF CAFÉTJE
SKIËN VERVOEGEN
TUSSEN-S
SPREEKWOORD OF GEZEGDE
RAMADAN OF RAMADAN
EEN PAAR IS / ZIJN
ZWART WIT OF ZWART-WIT
HAVO OF HAVO
PANNENKOEK OF PANNEKOEK
PERSÉ OF PER SE
PS OF P.S.
OFWEL OF OFTEWEL
OMDAT OF DOORDAT
DAN OF ALS
DANKEN OF WIJTEN
ECHTER OF MAAR
EEN OP EEN OF EEN-OP-EEN
OM DE BEURT OF OMSTEBEURT
NAARGELANG OF NAAR GELANG
LANGEAFSTANDSLOPER
ENGELSE WERKWOORDEN
VERKLEINWOORDEN

ZOGENAAMD OF ZOGENOEMD
WELEENS OF WEL EENS
WELKE OF DIE
VAN TEVOREN OF VANTEVOREN
TELEFOONNUMMERS
GRAAG – LIEVER - LIEFST
MEERVOUD LATIJNSE WOORDEN
GEBRUIKMAKEN OF GEBRUIK MAKEN
FEESTDAGEN MET HOOFDLETTER
ENIGE OF ENIGSTE
GOEDEMORGEN / GOEDENMORGEN
GOD MET HOOFDLETTER
GEDACHTE OF GEDACHTEN
AFKOMEN OP
OPSOMMINGEN IN TEKST
ONDER ANDERE OF ONDER ANDEREN
ZOLANG OF ZO LANG
EEN VAN BEIDE OF ÉÉN VAN BEIDE
DATA – ENKELVOUD OF MEERVOUD
DAN WEL OF DANWEL
ONTLEDEN
GRIP OF GREEP
DANKJEWEL OF DANK JE WEL
BABY'S OF BABIES
POOLSHOOGTE OF POLSHOOGTE
RELAXT OF RELAXED
STANDAARDPRIJS OF STANDAARD PRIJS
SOCIAL MEDIA OF SOCIALE MEDIA
TIJDEN NOTEREN
TESAMEN OF TEZAMEN
TEN MINSTE OF TENMINSTE
VEREXCUSEREN
VEEL OF VELE
VEELGESTELD OF VEEL GESTELD
WERKGERELATEERD
NET ZO MIN OF NET ZOMIN
ZOMETEEN OF ZO METEEN
HET MOOIST OF HET MOOISTE
HEEL OF HELE
HOE LANG OF HOELANG
MBO'ER OF MBO-ER
CHAGRIJNIG OF SACHERIJNIG
BARBECUEN OF BARBECUEËN
LIDWOORDEN BIJ WINKELNAMEN

't Kofschip

Voor velen blijft het een drama. Leuk of niet leuk, maar 't kofschip is wél een gemakkelijk ezelsbruggetje. Want als jij niet weet wanneer je na een werkwoord in de verleden tijd -de of -te moet gebruiken, dan ben je daar met 't Kofschip zo achter.

Vervoegen

Bij sommige vervoegingen van werkwoorden in de verleden tijd is het niet eenvoudig de uitgang te bepalen. Moest dat nou met *-de* of met *-te*? Velen hadden vroeger op school al moeite met dat kofschip-verhaal. Maar ook nu denken we nog weleens: "Hoe zat dat ook alweer?" Maar schaam je niet. Je bent zeker niet de enige die er weleens last van heeft.

't Kofschip

Hou er rekening mee dat je de 't' niet vergeet. Ook deze hoort erbij. Om tot een goede spelling te komen, ga je als eerste uit van de stam. De stam kan worden omschreven als: de stam van het hele werkwoord zonder de uitgang -en. Wij nemen als voorbeeld het werkwoord *halen*. De stam is dus *haal*. Vervolgens kijk je naar de laatste letter. Komt de letter l voor in de letters van 't kofschip? Nee, dat is niet het geval. Dus wordt de werkwoordsvorm in de verleden tijd *haalde* of *haalden*.

Wat gebeurt er als de laatste letter van de stam wél voorkomt in het 't kofschip? Als voorbeeld nemen we het werkwoord *hakken*. De stam is *hak* en de letter k komt inderdaad voor in 't kofschip. Dat betekent concreet dat de werkwoordsvorm in de verleden tijd eindigt op -te. *Hij hakte* of *Zij hakten*. Als je dit ezelsbruggetje toepast, houd er dan zagezegd rekening mee dat ook de t hieraan meedoet. Kortom, het gaat om de volgende letters: t, k, f, s, ch en p.

Ten alle tijden of te allen tijde

Elke keer struikelen we er weer over. Het lijkt ook wel of de Nederlandse taal steeds verandert. Hoe moet het nu eigenlijk? Dien ik *ten alle tijden* te schrijven of juist niet? Lees verder onder de afbeelding.

Ten alle tijden is niet correct

De juiste schrijfwijze is *te allen tijde* (zie bovenstaande afbeelding). Logisch? Taalkundig misschien wel. Maar voor ons voelt het nu eenmaal beter om *ten alle tijden* te schrijven. daarom zien we deze schrijfwijze nog zeer vaak terug. Maar *ten alle tijden* is dus niet correct.

Uitleg *te allen tijde*

In dit geval spreekt men van een zogenaamde staande uitdrukking. Dat wil zeggen, dat het een uitdrukking is waarbij de oude naamvalsvormen onveranderd zijn gebleven. Het lastige van deze kwestie is, dat het nauwelijks uit te leggen valt. Voor *te allen tijde* geldt nu eenmaal een bepaalde schrijfwijze. Regels bestaan hiervoor niet.

Voor de echte taalliefhebbers melden we toch twee regels die deze schrijfconstructies enigszins begrijpelijk maken. Als je het te droge stof vindt, vergeet ze dan maar lekker. Hier komen de twee regels:

1. Van welke constructie ook sprake is, *ten* hoort bij mannelijke woorden en *ter* hoort bij vrouwelijke woorden. Maar soms wordt het door elkaar gebruikt. Dat maakt het niet eenvoudiger. Je ziet dat terug bij de constructies *in de loop der tijd* en *ten tijde van*.
2. *Ten / ter* is een samentrekking van een voorzetsel (*te* of *tot*) en het verbogen lidwoord *den / der*. Het gebruik van *ten* of *ter* is alleen juist als het door *de* of *het* vervangen kan worden.

Meerdere voorbeelden als *te allen tijde*

U komt het ongetwijfeld vaker tegen. Je weet niet exact hoe het geschreven dient te worden, maar er bestaat ook geen logica voor. Want wat dacht je van *met dien verstande*? Zouden we deze schrijfwijze op een bepaalde manier kunnen beredeneren? Nee, dat lukt niet. Het is vroeger bepaald, en daar hebben we het maar mee te doen.

Voor de volledigheid geven we je nog enkele voorbeelden die overeenkomen met *te allen tijde* en *met dien verstande*, namelijk:

- steen des aanstoots
- ten aanzien van
- van dien aard
- ten anderen male
- in den beginne
- ten bedrage van
- te berge rijzen
- in koelen bloede
- ter correctie van
- heden ten dage
- uit den dode opstaan
- ten einde raad
- ten faveure van
- in groten getale
- uit hoofde van
- ter juister plaatse
- te kwader trouw
- ten laste leggen
- bij monde van
- ten name van
- op staande voet
- uit den boze
- met grote vreze
- van zins

Hun of hen

De Nederlandse taal is niet eenvoudig. De meesten van ons maken stiekem nog weleens een grammaticale fout of spellen een woord verkeerd. Ook het gebruik van *hun of hen* (of was het nou *zij*) gaat ons niet altijd goed af. We proberen het je duidelijk uit te leggen.

Wanneer gebruik ik hun?

Op zich is het duidelijk wanneer je *hun* moet gebruiken. Dat doe je op het moment dat *hun* een meewerkend voorwerp betreft, en er tevens geen voorzetsel voor staat. We geven je enkele voorbeelden:

- Australië is hun te ver – In deze zin gebruik je het meewerkend voorwerp *hun*. *Hun* kan worden vervangen door *voor hen*.
- Zij schonk hun een kopje thee in – Ook in deze zin is *hun* het meewerkend voorwerp en kan worden vervangen door *voor hen*.

Wanneer gebruik ik hen?

Het woordje *hen* gebruik je in de volgende gevallen:

1. Na een voorzetsel – voor hen, bij hen, na hen. Voor de theorie hierover kun je de informatie in de bovenstaande alinea raadplegen.
2. Als lijdend voorwerp – *Hen* wordt gebruikt als het woord in dat geval dient als lijdend voorwerp. Bijvoorbeeld: 'Ik ontsla hen'; 'Hij mijdt hen'; 'Zij bekijken hen'.

Mocht je er nou echt niet uit komen met *hun en hen*, vervang het woordje dan door *ze*. Het probleem is dan direct opgelost. Want het woord *ze* kan in beide gevallen worden gebruikt. Kijk maar: "Ik geef *ze* (hun) de laptop." Let er wel op dat je *hun en hen* alleen gebruikt, wanneer ze verwijzen naar personen. Gaat het om materiële zaken, gebruik dan altijd het woord *ze*.

Irriteren of ergeren

Te vaak horen we het om ons heen. Veel Nederlanders kennen niet het verschil tussen de werkwoorden *irriteren* of *ergeren*. Niet alleen de buurvrouw zegt het weleens, ook mondige tv-presentatoren bij gerenommeerde omroepen krijgen het voor elkaar deze fout telkens weer te maken.

Is het irriteren of ergeren?

1. "Ik irriteer me aan de reclame op tv!" - Foutief
2. "Ik erger me aan de reclame op tv!" - Correct

Optie 1 is fout. Optie 2 is het enige goede antwoord. Bij de keuze tussen de woorden *ergeren* en *irriteren* zijn er echter wel enkele alternatieven die je kunt gebruiken en die dus ook correct zijn, namelijk:

- "De reclame op tv irriteert me!"
- "De reclame op tv ergert me!"

Hetzelfde geldt eigenlijk ook voor de werkwoorden *beseffen* en *zich realiseren*. Ook deze werkwoorden worden zeer regelmatig door elkaar gebruikt, bijvoorbeeld: "Ik besef me dat.....". Deze vorm is foutief en moet dus worden vervangen door "Ik beseff dat....." of door "Ik realiseer me dat.....".

Tussen-n

In de Nederlandse taal zijn er genoeg kwesties waarover een discussie gevoerd kan worden. Bijvoorbeeld bij de zogenaamde tussen-n. Soms moet worden gekozen voor de ene schrijfwijze, terwijl in een ander geval beide schrijfwijzen weer correct zijn. Het wordt ons niet gemakkelijk gemaakt, simpelweg omdat duidelijkheid ontbreekt.

Als we kijken naar het geval van de zogenaamde tussen-n (bijvoorbeeld bij *naar hartenlust*), stuiten we direct op een probleem. Het Groene Boekje zegt dat het geschreven moet worden als *naar hartenlust*, met die zogenaamde tussen-n.

Echter, de wijze heren en dames die werkzaam zijn bij Het Witte Boekje vinden dat beide varianten (dus ook zonder tussen-n) mogelijk zijn.

Op zich is het eenvoudig als beide varianten worden goedgekeurd. Maar soms willen we gewoon weten, waarom een bepaald woord juist zo geschreven moet worden. Wat betreft het geval *naar hartenlust*, gaan we proberen een heldere en correcte uitleg te geven.

Naar hartelust – zonder tussen-n

Voor veel mensen is het best logisch te kiezen voor deze variant. Men redeneert dan als volgt: een mens heeft maar één hart, en dat is dus al reden genoeg om die extra n weg te laten. Want we kennen dezelfde discussie in het geval van het woord *maneschijn*. Ook dan wordt gesteld: er is maar één maan, en dus is die extra n niet noodzakelijk. Daar valt iets voor te zeggen.

Naar hartenlust – met tussen-n

Toch is de versie met de tussen-n beter, *hartenlust* dus. *Naar hartenlust* betekent immers hetzelfde als *zoveel je maar wilt*. Het is een vaststaande uitdrukking waar niet veel aan te tornen valt. Toch kent het Nederlands altijd wel wat uitzonderingen en is er daarom ruimte voor discussie. Ook nu weer. Dat las je al in de alinea hierboven. Het gebeurt dus vaker dat een bepaalde schrijfwijze niet per definitie fout is. Houd daar rekening mee.

Wat moet ik met die vreselijke tussen-n?

Tja, wij weten dat het moeilijk te begrijpen is. Dan weer het één, dan weer het ander. We hebben echter geprobeerd je uit te leggen hoe het zit in het geval van *naar hartenlust*. Dat wil overigens niet zeggen dat deze zienswijze op elk geval kan worden toegepast, dat taaltechnisch identiek is. Als ik wil weten hoe een woord gespeld moet worden, waarmee dien ik dan rekening te houden?

Over het algemeen kunnen we stellen dat we rekening moeten houden met de volgende drie aspecten:

- de zienswijze van Het Groene Boekje
- de zienswijze van Het Witte Boekje
- de alom geaccepteerde schrijfwijze omdat deze reeds ingeburgerd is

Het laatste aspect heeft betrekking op de manier waarop wij burgers de taal gebruiken. Wat beide boekjes ook voorschrijven, in sommige gevallen wordt er rekening gehouden met de schrijfwijze van het volk. Als een bepaalde schrijfwijze te veel is ingeburgerd, is de kans groot dat deze als correct wordt beschouwd.